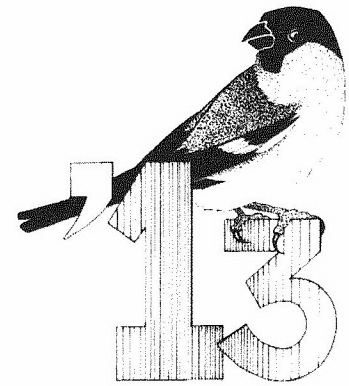

Een jaar lang goudvinken

Dick A. Jonkers & Juun de Boer

Op 25 september 2012 werd tijdens de herfstvergadering van de Subgroep Avifauna besloten om de goudvink tot ‘Vogel van het jaar 2013’ te bombarderen. Na een inleidend stukje in de laatste Korhaan van 2012 en een aankondiging in een nieuwsbrief zagen we het nieuwe jaar vol spanning tegemoet. Hadden we er wel goed aan gedaan om de goudvink uit te kiezen? Het mannetje mag dan wel opvallen door zijn vuurrode borst, maar wanneer het blad aan bomen en struiken begint te verschijnen, wordt het toch moeilijker om hem te zien te krijgen. Bovendien leven goudvinken tamelijk geheimzinnig in het broedseizoen en moeten de waarnemers het hebben van het opvallende geluid. Onze vrees bleek ongegrond. De maand januari werd afgesloten met vele tientallen waarnemingen. Aan het eind van het jaar waren dat er iets meer dan 250!

Door de seizoenen heen

Het jaar 2013 had een koude eerste helft: de eerste zes maanden waren volgens het KNMI stuk voor stuk te koud met een lange vorstperiode van 17 dagen in januari (16 januari: 18 graden Celsius!!) en de koudste maand maart sinds 1987 met veel sneeuw, ijs en wind. De lente is in ruim veertig jaar niet zo koud geweest! (Bron KNMI, persbericht 6 januari 2014).

Voor de aanwezigheid van goudvinken was de koude winter geen probleem, zo blijkt uit de inventarisatie! In tegendeel. Deze normaal vrij schuwe vogel toonde zich in zijn/haar mooie verenkleed veelvuldig op onze voedertafels of genoot van de bessen en de zaadknoppen in onze tuinen; alleen of in groepjes. Het kan daarbij om onze eigen goudvinken zijn gegaan, want de goudvink is hier meestal standvogel (Glutz von Blotzheim, U.N. & Bauer, K.M. 1997).

Er kunnen ook heel goed vogels uit noordelijker streken tussen gezeten hebben. In Scandinavië was er veel sneeuw en ijs,

Januari en maart waren de maanden waarin de meest meldingen binnenkwamen met respectievelijk 53 en 42 waarnemingen. Het aantal waarnemingen van alle maanden is te vinden in figuur 1.

Maand	Aantal meldingen	Maand	Aantal meldingen
januari	53	juli	11
februari	36	augustus	4
maart	42	september	6
april	20	oktober	5
mei	32	november	6
juni	25	december	15

Figuur 1. Aantal meldingen van goudvinken in 2013.

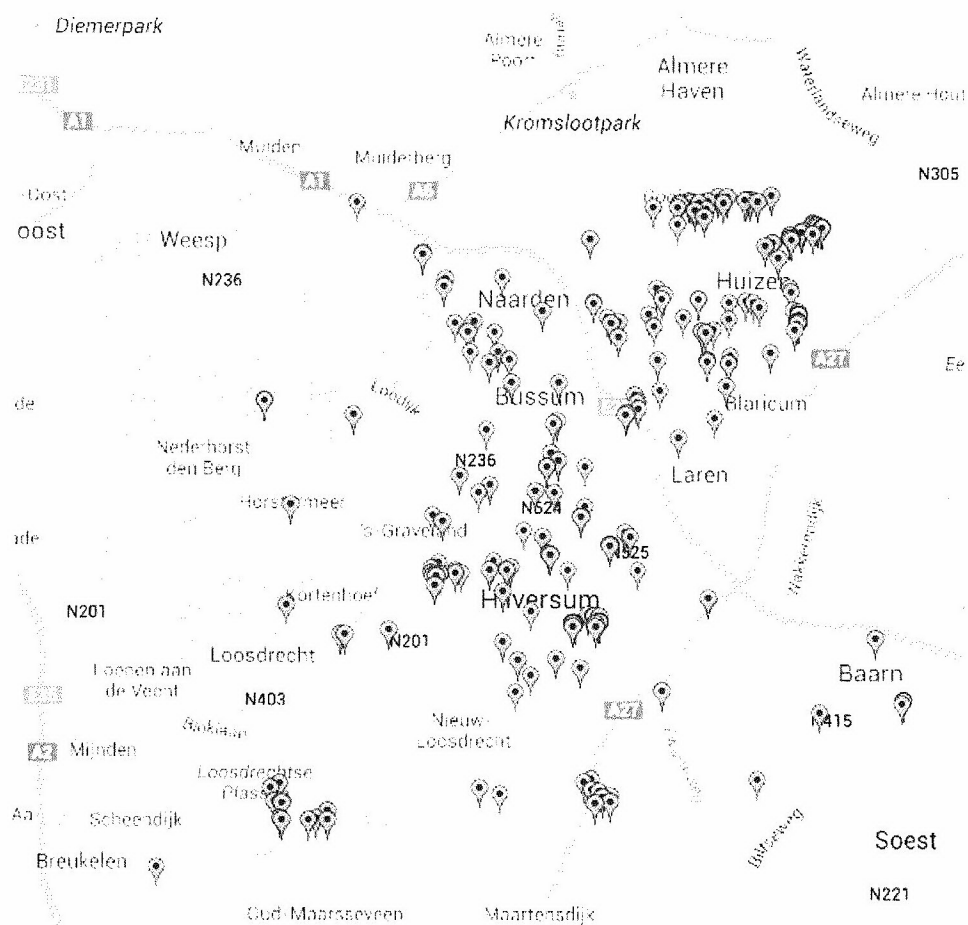
waardoor voedsel moeilijk bereikbaar was.

Daar vandaan trekt de goudvink in het winterseizoen meestal naar zuidelijker drevén. Dit is de Noordse goudvink, een vorm die duidelijk groter is en lichtere boven- en onderdelen heeft. Zie dat maar eens als er geen vergelijkingsmateriaal is! Het geluid doet enigszins denken aan een trompetje. Wij hebben echter tussen de waarnemingen geen aanwijzingen gevonden, die aanleiding geven voor de voor de veronderstelling dat zich Noordse goudvinken hebben opgehouden in ons gebied. Ook het Vogelringstation het Gooi heeft ze in 2013 niet gevangen en tot nu toe is dat ook nog nooit gebeurd (mondeling mededeling Harry de Rooij).

Aantal waarnemingen in 2013

In totaal zijn 255 waarnemingen doorgegeven van een of meer exemplaren (Figuur 1)

Op de website staan echter 265 nummers, die met waarnemingen zouden moeten corresponderen. Er blijken echter in de lijst hier en daar nummers en te ontbreken

Figuur 1. Aantal waarnemingen tussen de Vecht en de Eem van de goudvink in 2013

Wanneer het blad aan de bomen en struiken begint te komen neemt de zichtbaarheid af, maar hun contactroep blijft goed hoorbaar. De daling in april, mei en juni zou te maken kunnen hebben met verminderde activiteiten in het broedseizoen. In die periode gedraagt de goudvink zich geheimzinnig. Evengoed kan ook de waarnemersactiviteit zijn afgenomen. In de tweede helft van het jaar zijn er nog minder gesignaleerd. Het zou kunnen zijn dat er in die maanden minder aanwezig waren, maar het blijft gissen.

Aantal deelnemers en hun waarnemingen

Er waren 61 deelnemers die hun waarnemingen hebben doorgegeven. Dank zij hun activiteiten is deze rapportage tot stand gekomen.

Ieder gaf door hoeveel goudvinken er waren gesignaleerd bij elke waarneming. Het aantal waarnemingen met één exemplaar bedroeg 174. Twee exemplaren tegelijk zijn in 63 gevallen gezien. Verder waren er twaalf waarnemers die drie goudvinken hebben gemeld. Ook zagen vier melders een groepje van vier, één een groepje van vijf. Een gelukkige zag er zelfs zes tegelijk.

Iets meer dan een derde van de aangetroffen waarnemingen sloeg op mannetjes; van vrouwtjes kwam net nog geen kwart binnen.

Foto: Juun de Boer

Paren zijn verspreid over het jaar gemeld in een vijfde van het aantal gevallen.

Waarschijnlijk behoorde een deel ervan tot de latere broedparen.

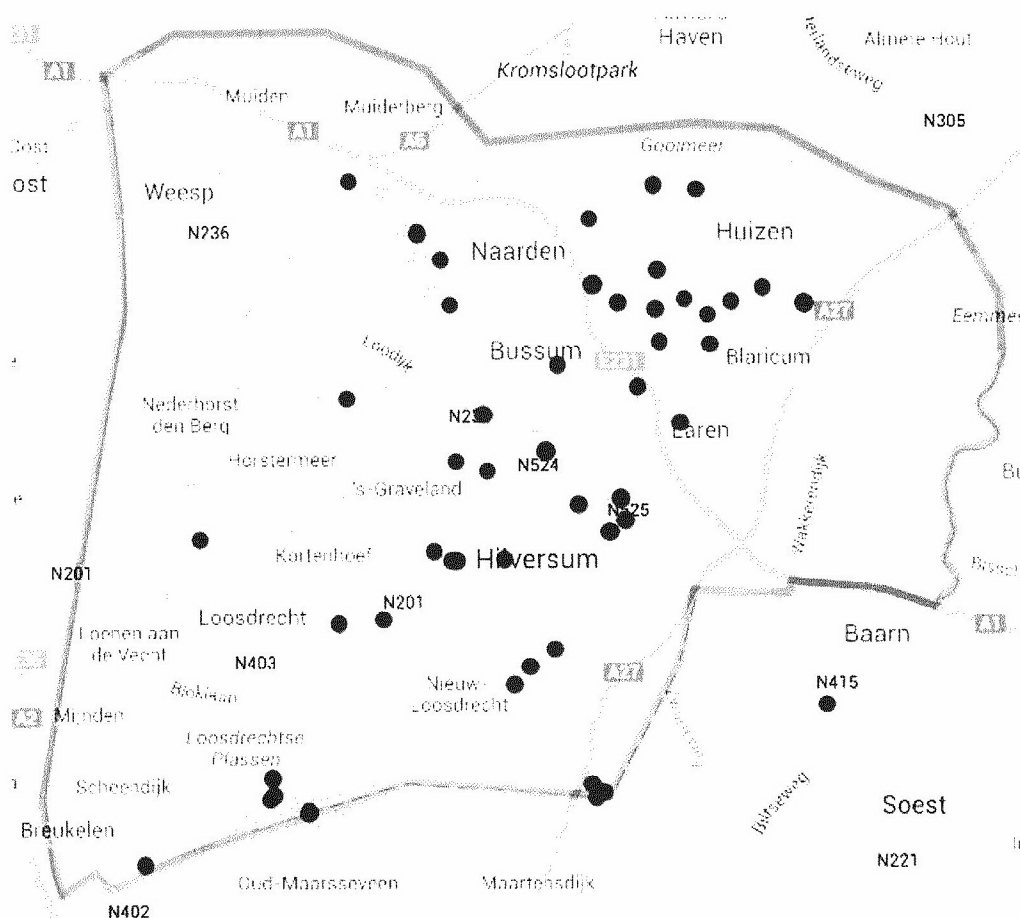
Het gros van de waarnemers werd op hun aanwezigheid opmerkzaam gemaakt door de roep. Dit getuigt van oplettendheid, want het geluid is bescheiden.

Broedvogels en hun verspreiding

Bij het invoeren van de waarnemingen is gebruik gemaakt van de website www.broedvogelkartering.nl. In een artikel in Het Vogeljaar (Prop et al. 2010) is de werking hiervan beschreven. Het komt er op neer dat via deze site alle afzonderlijke waarnemingen

via een Google-kaart kunnen worden ingevoerd, waarbij tevens het soort waarneming wordt ingevuld. Aan het eind van het seizoen wordt daarna per soort automatisch het aantal territoria berekend door de waarnemingen te clusteren. Om te kunnen vaststellen waar mogelijk goudvinken gebroed zouden kunnen hebben is een aantal waarnemingen die daarop zouden kunnen wijzen (Van Dijk & Boele 2011) in de periode 1 april – 31 juli noodzakelijk.

Het resultaat van de berekening is te zien op een stippenkaart waarbij een stip is gepositioneerd op de vroegste waarneming binnen de SOVON-datumgrenzen (Figuur 3).

Figuur 3. Aantal vastgestelde territoria in 2014 het Jaar van de goudvink tussen de Vecht en de Eem.

Na het hanteren van de criteria waaraan de waarnemingen moesten voldoen om een territorium te kunnen vaststellen, bleven er 56 broedparen over. In werkelijkheid zullen het er veel meer zijn geweest. Vergelijkingen maken met vroeger over voor- of achteruitgang van toen uitgevoerde inventarisaties zijn niet mogelijk. Er worden namelijk nooit exacte aantallen genoemd. Daar komt overigens nog bij, dat er niet integraal is geïnventariseerd met het doel het aantal broedparen van de goudvink

vast te stellen. Er kan wel iets meer worden gezegd over de verspreiding. In Vogels tussen Vecht en Eem (Jonkers et al. 1987) is te zien dat de soort toen in het Vechtplassegebied ontbrak, waar hij in 2013 wel is gesignaleerd als broedvogel.

Voedsel verzamelen

Van goudvinken is bekend dat zij het hele jaar door plantaardig voedsel tot zich nemen met overduidelijke seizoensvoorkeuren (Glutz von

Blotzheim & Bauer 1987). Er waren waarnemers die niet alleen hebben genoteerd dat zij foerageeractiviteiten constateerden, maar daarnaast ook nog aangaven wat voor soort voedsel werd genuttigd. Zo zijn 'onkruiden' genoemd, maar niet om welke plantensoorten het ging. Een paar consumeerde de zaden van donkere ooievaarsbek (*Geranium phaeum*). Zelfs verdroogde bramen stonden een keer op het menu. Eenmaal is een paar aangetroffen dat de zaadjes uit berkenproppen peuterde. Dat goudvinken voertafels e.d. niet mijden blijkt uit twee waarnemingen van paren, die zonnebloempitten aten. Als knoppeneters zijn zij berucht, waarbij schade

kan worden toegebracht in de fruitteelt. Er zijn tijdens ons onderzoek twee melding en van het eten van knoppen van het Amerikaans krentenboompje, ook wel krent genoemd (*Amelanchier lamarckii*). Verder is ook de prunus gemeld, maar niet om welke soort het ging. Verder twee keer de Japanse kers (*Prunus serrulata*), een cultivar. De rode beuk (*Fagus sylvatica 'Atropunicea'*) eveneens twee keer. De waarnemer schreef erbij 'Zoals gebruikelijk genietend van de knoppen'. De rode beuk wordt nog niet genoemd in de publicatie over ecologische relaties tussen bomen, bosjes struiken en vogels (Turček 1959).

Geraadpleegde bronnen

- Alleyn, W.F., I.M.J. van den Bergh, S.J. Braaksma, Th. F.J. ter Haar, D.A. Jonkers, H.N. Leys & J. van der Straaten 1970. Avifauna van Midden-Nederland. Van Gorcum & Comp. Assen.
- Van Beusekom, R., P. Huigen, F. Hustings, K. de Pater, & J. Thissen (redactie) 2005. Rode Lijst van de Nederlandse broedvogels. Tirion, Baarn.
- Van Dijk, A. J. & Boele, A. 2011. Handleiding SOVON Broedvogelonderzoek. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- Glutz von Blotzheim, U.N. & Bauer, K.M. 1997. Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Bd. 14. Passeriformes. (Teil : 1151).
- Jonkers, D.A., R.A. Kole & J. Taapken 1987. Vogels tussen Vecht en Eem. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum: 237-238.
- Prop, D., Mooij, J., & t Spoorenberg, P. 2010. Sovon broedvogelkartering via internet. Het Vogeljaar 58(2): 58-62.
- Scharringa, C.J.G. Ruitenbeek, W., Zomerdijk, P.J. 2010. Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, Landschap Noord-Holland. Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009.
- Turček, F.J. 1959. Ökologische Beziehungen der Vögel und Gehölze. Verlag der Slowakischen Akademie der Wissenschaften, Bratislava

De vogels

De vogels in het stedelijk luchtruim schrijven een winterbrief aan de mensen in de straten.

Cirkelend op het witte blad van de hemel zijn zij hun eigen letters, veren en kraakbeen.

Al hun zinnen beginnen met uitroeptekens. De taal der vogels is vol gevleugelde woorden.

Weinigen kunnen hun kraaienpoten lezen. Weinigen worden wijs uit hun verhaal.

Maar de kinderen spellen het spelenderwijze en de dichters schrijven het blindelings na.

Bert Voeten

Uit: 'Gedichten' (1988). Uitg. De Bezige Bij, Amsterdam